

ВТОРО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ“
гр. Вълчедръм, общ. Вълчедръм, обл. Монтана, ул. „П. Р. Славейков“ №5,
тел. и факс 09744/2074 e-mail: info-1207002@edu.mon.bg

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ
НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ
МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ
ВЪВ ВТОРО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ
„ИВАН ВАЗОВ“
2024/2025 УЧЕБНА ГОДИНА

Актуализиран на заседание на Педагогическия съвет от 18.09.2024 г. (Протокол № 1). Утвърден е със заповед №49/19.09.2024 г. на директора на училището.

I. ДЕФИНИЦИЯ:

Тормозът (bullying) е форма на насилие, която се определя като *сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група*. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;

- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
- Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз**- блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.
- **Вербален тормоз**- подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди.
- **Психически тормоз**- подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене.
- **Социален тормоз**- избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Сексуален тормоз**- представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена,

коментари за външността на някой и подигравки със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападение и насилие.

II. ЗАДЪЛЖЕНИЕ НА ВСЕКИ УЧИТЕЛ, УЧИТЕЛ В ГЦОУД, СЛУЖИТЕЛ, РОДИТЕЛ:

Да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

III. МЕРКИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ РИСКА ОТ УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ:

1. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуличностна толерантност.
2. Запознаване на учителите, учители в ГЦОУД, родителите и учениците със Заповед № РД 09-1871/18.12.2015 г. на Министъра на образованието и науката и с настоящия „Механизъм за противодействие на училищния тормоз“ между учениците във Второ основно училище „Иван Вазов“ и чрез сайта на училището.
3. Провеждане на открити уроци, планирани в час на класа, съвместно с училищния психолог.
4. Извършване оценка на тормоза в началото на учебната година. Анкетата се провежда от класните ръководители през месец октомври. Резултатите се обработват от Координационен съвет, обсъждат се на Педагогически съвет и с тях се запознават заинтересованите страни.
5. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз, съгласно Плана за квалификационна дейност за 2024/2025 г.

IV. НАЧИНИ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ:

1. Дейности на ниво класна стая/ паралелка:

Съгласно План за час на класа ще се провеждат тематични уроци съвместно с училищния психолог. Целта е да се създаде пространство, в което да се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като емпатия, толерантност и уважения към

различията, решаване на конфликти и др. Също така изготвяне и поставяне на видно място на Правила, както и процедури при неспазването им във всяка паралелка.

2. Дейности на ниво училище: Съгласно Годишния план на училището. Договаряне на единен механизъм за реагиране при всяка проява на тормоз и насилие, единни училищни правила. Извършване на оценка на ситуацията чрез провеждане на анонимно анкетно проучване във всяка паралелка. Подобряване на системата от дежурства. Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти. Създаване и поддържане на Дневник, в който се вписват случаите на тормоз.

3. Дейности с родителско участие:

Запознаване с настоящия Механизъм за противодействие на тормоза. Участие в училищни инициативи и мероприятия.

V. ПРОЦЕДУРИ И АЛГОРИТЪМ ПРИ УСТАНОВЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Отговорни лица
Ниско нарушение на правилата	Прекратяване- изтъкване на нарушеното правило: налагане на съответната последица	Учител, класен ръководител, училищен психолог
Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или по-сериозни последици	Описване на ситуацията в Дневник за случаите на тормоз, възстановяване на щетата, разговаря се с родителите.	Класен ръководител, училищен психолог
Сериозно- злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния	Насочване на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни и полицията, ОЗД и общината по силата	УКПППУ

ВЪПРОСНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ”
гр. Вълчедръм, общ. Вълчедръм, обл. Монтана, ул. „П. Р. Славейков” №5,
тел. и факс 09744/2074 e-mail: info-1207002@edu.mon.bg

интегритет, както на детето-жертва, така и на детето извършител.	на координационния механизъм; Дневник за случаите на тормоз, среща с родителите, възстановяване на щетата, включване на учениците в допълнителни програми.	
--	--	--

VI. ДЕЙСТВИЯ ПРИ РАЗРЕШАВАНЕ НА УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ:

Важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голяма част от ситуациите на тормоз следва да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз

Задължение на всеки учител и служител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел:

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно.
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на покъсен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на насилника и други деца, защото това може да урони неговото достойнство.
- Често спонтанната реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата“ и наказване на „насилника“. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от

наказание, особено което го унижава, а от състрадание, за да може то да развие това чувство към другите. Липсата на състрадателност е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз.

Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило тормоз:

- Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Когато се прилага подходът за възстановяване на щетата е необходимо задължително да се уведоми класния ръководител.
- Той се прилага от класния ръководител. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които цялото училище се придържа, а не за да бъде наказан. Ключов момент във възстановяването на щетата е че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевщото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време може да проследява поведението на децата и да дава обратна връзка.

Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:

Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Важно е класният ръководител да поговори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени.
- Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевщото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстници.

- При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се остави то само да определи какво точно ще му помогне да се почувства сигурно.
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се.
- Никога не трябва да се предлага среща между дете, жертва на насилие и неговия мъчител с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последици.
- Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Четвърта стъпка: Реакции, спрямо наблюдателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще.
- Убеждение за отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая.
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

ВИ. РАЗЛИКИ МЕЖДУ ТОРМОЗ И ЗАКАЧКИ ИЛИ ИГРИ МЕЖДУ ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ:

1. Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат внимание, то най-вероятно **става дума за игра.**
2. Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, **то най-вероятно става дума за тормоз.**
3. Ако детето/ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението **може да е тормоз.**
4. Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава **става въпрос за тормоз.**

5. Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, **това е тормоз.**
6. Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете), **тогава може да е тормоз.**
7. Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, **това е тормоз.**
8. Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по-властно, това **може да е тормоз.**

VIII. Признаци, по които може да се разпознаят насилието и тормозът:

1. Различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, следи от ухапване;
2. Неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни отговори;
3. Безпокойство и крайности в поведението – от агресивност до пасивност;
4. Лоша представа за себе си – децата смятат, че са заслужили насилието;
5. Прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
6. Влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
7. Чести отсъствия;
8. Детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува;
9. Агресивно поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
10. Внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
11. Загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
12. Употреба на алкохол, медикаменти, занемаряване (постоянно обличане на едни и същи дрехи или отказ да сресва косата си);
13. Психосоматични симптоми като болки в стомаха, гадене, главоболие, нарушен сън;

IX. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ СЛУЖБИ:

Регистриране на ситуации на тормоз

1. Създава се Дневник в училището за регистрираните случаи на тормоз между учениците.
2. За да бъде отразен случай на тормоз в дневника е необходимо учителят – свидетел на ситуацията да подаде доклад с описание на случилото се до председателя на комисията.
3. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата“, „какво се е случило-кратко описание на случая“, „кога се е случило“, „участници“, „служител, регистрирал ситуацията- име и подпис“, „предприети мерки“, „отговорни участници, които са информирани (институции, органи, родители)“, „как е приключила ситуацията или на какъв етап е и какво предстои“. Този Дневник се съхранява на достъпно място.
4. Класните ръководители следят вписаните в Дневника случаи и предприемат съответните мерки като взаимодействат с родителя на ученика, с учители и с училищния психолог.
5. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие, Координационният съвет (УКППУ) предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на Отдел „Закрила на детето“, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

Включване на родителите:

1. Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията.

ВЪПРОСНО ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ“

гр. Вълчедръм, общ. Вълчедръм, обл. Монтана, ул. „П. Р. Славейков“ №5,
тел. и факс 09744/2074 e-mail: info-1207002@edu.mon.bg

-
2. В разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна.
 3. Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете от тяхна страна само ще задълбочат конфликта.
 4. От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат.

